

Visie op ouderschap na scheiding en het Limburgse hulpaanbod hierin

Vooraf:

Deze visietekst is uitgewerkt door de werkgroep Hoog conflictueuze Scheidingen (HCS), opgericht onder IROJ Limburg. Ze wil bakens uitzetten voor de verdere ontwikkeling van hulpaanbod naar gezinnen met kinderen bij scheiding in Limburg. Keuzes voor nieuw aanbod of bijsturing van bestaand aanbod, georganiseerd door verschillende samenwerkingspartners, zullen getoetst worden aan deze visie.

Onderstaande visie focust expliciet op scheidingen waar kinderen in betrokken zijn; beschreven visie sluit de groep van partners zonder kinderen evenwel niet uit.

Ouderschap na scheiding

Scheiding zorgt voor een breuk tussen partners, maar niet tussen ouders en kind. Partnerschap kan stopgezet worden, ouderschap niet. Scheiding brengt een gezin in een andere levensfase waarbij de overgangperiode doorgaans gepaard gaat met een rouwproces vanwege de diverse verlieservaringen, eigen aan een scheiding.

In deze periode worden ouders soms opgeslorpt door hun emoties, waardoor de kinderen (tijdelijk) uit beeld kunnen geraken. Als ouders dan niet bereid zijn om in proces te gaan, blijven kinderen dikwijls in de kou staan. Oog hebben voor de kinderen is de basis om verbinding tussen kinderen en ouders te realiseren.

Ouderschap na scheiding uit zich op verschillende manieren: coöperatief ouderschap, parallel solo-ouderschap of conflictueus ouderschap¹.

Op een scheiding is niet enkel het kerngezin betrokken, maar het raakt het hele netwerk. Tegelijk heeft dit netwerk ook mee een impact op het verdere verloop van de scheiding.

Een scheiding raakt aan alle levensdomeinen van ouders en kinderen. Maar niet op al deze domeinen, op alle momenten in dit scheidingstraject, hoeven er zich problemen te stellen. Ouders en kinderen hebben ook veilige plekken nodig waar de scheiding niet op de voorgrond staat.

Visie op het hulpaanbod bij ouderschap na scheiding

Het toenemend aantal scheidingen creëert nieuwe risicogroepen van kwetsbare mensen (o.a. alleenstaande ouders, kinderen/jongeren in loyaliteitsconflict) en diverse samenlevingsvormen (alleenstaanden, anders-samengestelde gezinnen,...). Dit daagt kinderen, ouders en de samenleving uit in het omgaan met kwetsbaarheid en diversiteit.

¹Cottyn, L. (2009). Conflicten tussen ouders na scheiding. *Systeemtheoretisch Bulletin*, 27, 131-161.

Pasteels, I. & Mariën, M. (2020, accepted). Ouderschapsreorganisatie bij hoog-conflictueuze scheidingen via een innovatieve aanpak op basis van 5 pijlers. *Systeemtheoretisch Bulletin*.

Iedere scheiding is anders en vraagt zorg op maat, aangepast aan de fase van conflict waarin het zich bevindt.

In het hulpaanbod bij scheiding gaan we uit van een **gezamenlijke verantwoordelijkheid**: de samenleving heeft de verantwoordelijkheid om voor kwetsbare mensen te zorgen, de hulpverlening heeft de verantwoordelijkheid om een kwaliteitsvol en divers hulpaanbod te bieden in alle fasen van de scheiding en ouders blijven verantwoordelijk voor hun ouderschap.

In een hulpaanbod bij scheiding betrekken we het **netwerk van het kerngezin** (actief) vanwege de impact dat een netwerk heeft op een gezin. We trachten het netwerk te motiveren naar een constructieve samenwerking met de betrokken ouders en kinderen en dit liefst zo vroeg mogelijk in het proces.

Wij geloven in de krachten van mensen en werken in het hulpaanbod **empowerend**. We gaan er vanuit dat elk kind recht heeft op een positief contact met elke ouder. Hierbij is mogelijk een hulpaanbod aangewezen, opdat meningsverschillen en conflicten niet verharderen en leiden tot hoog-conflict-scheidingen.

Hulpverlening die een begeleidingsaanbod in scheiding vorm geeft, vertrekt van een **meerzijdig partijdige houding** naar alle betrokkenen in het verhaal. **De rechten van het kind zijn hierin steeds het kompas**. Tijdens het hele scheidingsproces hebben we een bijzondere aandacht voor de beleving en de participatie van kinderen. Aanhoudende loyaliteitsproblemen hebben immers een impact op de ontwikkeling van kinderen indien de conflicten tussen ouders blijven aanhouden of verder escaleren.

Door reeds vroeg in een scheidingsproces een hulpaanbod te doen, trachten we escalaties te vermijden. De hulpverlening zet daarom maximaal in op een **preventief aanbod** waarbij we mensen informeren en adviseren over de verschillende manieren om ouderschap vorm te geven na scheiding en over de emotionele, sociale en juridische aspecten van ouderschap na scheiding. We voorzien daarnaast in een **curatief aanbod** wanneer ouders niet uit de strijd geraken, in de transitie van ouderschap na scheiding blijven vastzitten en waarbij de noden van kinderen uit beeld dreigen te geraken.

We bieden interventies, zowel aan ouders als aan kinderen/jongeren en het netwerk.

We realiseren een hulpaanbod bij ouderschap na scheiding in een netwerk van organisaties waarin elk zijn expertise en zijn aanbod heeft. We gaan voor onderlinge samenwerking en expertise-deling om te komen tot een complementair aanbod.

Voor organisaties die niet rechtstreeks met scheidingen aan de slag gaan maar wel geconfronteerd worden met kinderen in scheiding, wordt een vormingsaanbod voorzien. Het is immers wenselijk dat elke hulpverlener goed geïnformeerd is over de verschillende vormen van ouderschap na scheiding en, de gevolgen van een scheiding, en de rol van elke professional.